

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto I. - Stev. 1

TRST, nedelja 13. maja 1945

Cena 1.— liro

Osvoboditev Trsta

Ena najsijajnejših zmag po svojem strateškem in vojni političnem pomenu

Načelnik Generalštaba Jugoslovanske Armade, generalmajor Arsa Jovanović, ki se je te dni vrnil iz operativnega področja pri Trstu, je dal sledečo izjavo o borbah za osvoboditev Istre in Trsta:

«Pod kakšnimi pogoji je bil izvršen prodor na liniji Reka-Klana-Postojna proti Trstu?»

«Za osvoboditev Trsta, Istre in Slovenskega Primorja je maršal Tito že marca določil IV. armado, VII. in IX. korpus. Glavno udarno skupino so sestavljale enote IV. armade, ki so bile v tem času v Dalmaciji, medtem ko je sovražnik držal večji del Like, Gorski Kotar in Hrvaško Primorje. IV. armada je morala torej likvidirati vsa ta močna sovražna oporišča, da bi mogla neposredno začeti bitko za Istro, Trst in Slovensko Primorje. In res, v hitrem naletu je osvobodila Bihac, Gospić, Ogulin, Gorski Kotar, Hrvaško Primorje in vse otoke v severnem Hrv. Primorju in že 25. aprila prispela do Rečine.

Preko silnih težav

Ko je IV. armada prodrla na področje gornja Kolpa-Reka, je VII. korpus štiril armijski bok na črti Novo mesto-Kočevo, medtem ko je 9. korpus v Trnovskem gozdu in na Nanosu. Hitro prodiranje IV. armade v ta prostor je izrazilo močno sovražnikovo reakcijo iz Karlovca proti Ogulinu, iz Novca mesta pri Črnomlju na Vinico, iz Ljubljane in Raketa preko Loza in Čabra na Delnice in iz Trsta ter Istre proti Reki. Svoje glavne sile so Nemci vrgli na področje Opatjaka-Reka-Klana. Izkoriščajo stare jugoslovanske in italijanske utrdbe so tu zapirali najkrajšo pot do Trsta. Ujeti nemški oficirji so pozneje izjavili, da so imeli Nemci nalogo zapreti to pot in za vsako ceno preprečiti Titovi armadi dohod k Trstu. Res je izgledalo, da je IV. armada obkoljena od sovražnikovih sil. Toda vse to ni omajalo staba armije in borbe v njihovi trdni nameri, da izvršijo nalogo, ki jim jo je zadal vrhovni komandant.

Opločil je drzen manever

Smer Reka-Trst je bila zelo težka. Napadati v tej smeri frontalno bi pomenilo izgubiti dragoceni čas in ne izvršiti naloge. Zato je armijski štab podvel sledeči načrt: Pomozni napad je usmeril na sovražno fronto Opatjaka-Reka-Klana. V tej smeri so naše sile imele nalogo, da s čim odločnejšim napadom privležejo naše glavno sovražnikovo moč. Glavni manever pa je štab uporabil v smeri Delnice - Čabra - Lož z nalogo, da v tej smeri prodrejo čete preko Snežnika in Pivke na važni križišču Sv. Peter in Ilirska Bistrica, odkoder bi se pomaknile v Trst. Pomozni maneverski oddelki so se z otkov izkrcali v Istri z nalogo, da preko Pazina z južne strani obkrožijo sovražnikove sile na področju Reka-Klana. V času izvajanja tega manevra je imel VII. korpus nalogo, da z odločnim udarcem v smeri Kočevje-Ribnica-Ljubljana varuje desni armijski bok, medtem ko je IX. korpus imel nalogo, da z akcijo v smeri Gorica-Tržič obkroži Trst z zapadne strani.

Manever preko gorskega črta Snežnika in Pivke je bil zelo težak toda drzen manever, ki nam je, v slučaju iznenadenja, zagotavljal najboljše rezultate. Napad v tej smeri se že od početka ni mogel vršiti z velikimi armijskimi silami, zato je armijski štab formiral v tej smeri dve napadni skupini: prva je bila sestavljena od pokretnih enot, pešadije, motorizirane artilerije in tankov, ki je imela nalogo, da se brezobzirno prebije k Trstu; druga skupina, ki je bila sestavljena iz strelskih divizij, ki je imela nalogo, da s postopnim napredovanjem v smeri Sv. Peter-Trst zavaruje boke prve pokretne skupine. Manever desnega armijskega krila je popolnoma uspel. Hitra skupina je po razbitju sovražnika, in kljub arditemu sovražnikovu odporu že 27. aprila zavzela važne točke, križišče Sv. Peter in Ilirska Bistrica, kar je bilo odločilno v bitki za Trst. Na področju Sv. Peter-Ilirska Bistrica je imel sovražnik vsa dva polka pešadije.

ker je glavna njegovih sil bila vezana linijo Reka-Klana. Istočasno je južna manevrska skupina, po izkrcanju na področju Učka-Planica, podvzela nagel pokret k severu, da bi obkrožila sovražne skupine na področju Reke. Na desnem maneverskem krilu armije so divizije druge skupine korakale v dolgih kolonah iz doline Kolpe k Cerknici in Snežniku in s tem pokretom varovale severni bok armade.

«Kako je potekala borba za Trst in kako je bilo osvobodeno mesto?»

«S področja Sv. Peter-Ilirska Bistrica je prva skupina nezadržno nadaljevala s prodiranjem proti Trstu in v teku 28. in 29. aprila razbila ves sovražnikov odpor vzhodno od Trsta in v noči od 28. na 30. april pričela z uličnimi borbami v mestu Trstu. V Trstu so trajale borbe dva dni in dve noči in 1. maja je bil likvidiran poslednji odpor. V tem času so enote IX. korpusa osvobodile Tolmin, Gorico in Tržič in na široki fronti prodrele do Soče, kjer so se 2. maja srečale z zavezniškimi silami. Prva udarna skupina je prodirala k Trstu, ne da bi zaščitila svoje levo in desno krilo. Toda v času njenega prodiranja so prihajale strelske divizije armadnega desnega krila in podvzle akcijo proti severu v smeri Postojna-Rakek-Ljubljana in proti jugu v smeri Ilirska Bistrica-Reka in dajale na ta način stabilnost podvzeti operaciji.

Zagrizene borbe po tržaških ulicah

Borbe v Trstu so bile zelo srdite. Sovražnik je branil vsako ulico in vsako oporišče. Posebno močan je bil ogenj sovražnikove artilerije iz obalskih utrd in nemških vojniških ladij. Artilerijski ogenj z ladij je z močnim zapornim ognjem na vzhodnih pobočjih Trsta skušal zadržati prodor naših enot v mesto. Toda niti to ni pomagalo, ker so naše enote v naskoku prešle to strahovito zaporo in se prebije v mesto, kjer so pričele z boji. Ko je bilo mesto popolnoma osvobodeno, so se razbojniške, nemške ladje zbežale in se v Benetkah predale zaveznikom.

Ko so nekatere zavezniške sile prišle 2. maja v Trst, da bi uporabile pristanišče za oskrbovanje svojih čet, ki so prodirale proti Avstriji, so Nemci v Trstu držali še dve majhni popolnoma obkoljeni oporišči, eno v mestu, a drugo v okolici mesta. Naše enote so likvidirale tudi ta dve oporišči.

Bitko za Istro, Trst, Gorico in Slovensko Primorje so izvajale torej z nadčloveškimi naporom, hrabrostjo in požrtvovalnostjo naše enote brez vsake druge pomoči in položile v bitki za te naše kraje preko 8.000 žrtev. V bojih za Trst so se posebno odlikovali naši mladi tankisti.

«Kolikšno so bile sovražnikove sile in ali je sovražnik pošiljal na to fronto pojačanja? Kakšne izgube je imel sovražnik?»

Sovražnih strt - plen ogromen

«Po osvoboditvi Trsta je močna nemška skupina, ki je štela preko 16.000 vojakov, poskušala, da se s področja Reke prebije proti Trstu, češ da bi se predala zaveznikom. Enote IV. armade so popolnoma obkrožile to nemško skupino po načinu «kane» na maneverskem ozemlju pri Ilirski Bistrici in jo popolnoma razbile 4. 5. in 6. maja, njeni žalostni ostanki pa so se 7. maja predali našim enotam. Tako je bil na področju Istre, Trsta in Slovenskega Primorja popolnoma uničen 67. nemški armadni zbor, ki je štel preko 60.000 vojakov. Ko so naše enote prodrele na področje Reke, je sovražnik vrgel iz severne Italije, in sicer iz Vidna, na ta sektor celo 187. divizijo, da bi preprečil prodor naših čet proti Trstu. Na sektorju Reke je bilo poleg te divizije tudi še 237. divizija in del 392. divizije. V teh borbah je imel sovražnik preko 20.000 moč izgube. Naše enote so zaplenile ogromne količine vojnega materiala, razna skladišča orožja, municije, hran., nepoškodovane tovarne in ladjedelnice na vsem tem po-

dročju. Te operacije IV. armade bodo vpisane v zgodovino naših vojn kot ene izmed najbolj sijajnih po svojem strateškem in vojni-političnem pomenu.

«Ali je Trst pretrpel velike izgube?»

«Trst je pretrpel samo delne poškodbe. Gre predvsem za oporišča, v katerih so se Nemci upirali do zadnjega. Ta oporišča je naše to-pništvo popolnoma uničilo.»

Tržačani so sodelovali

«Kako je prebivalstvo Trsta sprejelo našo armado?»

«Prebivalstvo Trsta, ki je v našem mestu po večini italijansko, v okolici pa pretežno slovensko, je zelo prijazno sprejelo naše enote in na različne načine dokazovalo svojo pomoč pri osvoboditvi Trsta. Prebivalstvo je našim četam

prinašalo hrano in jim izkazovalo razne druge usluge. Združene italijansko-slovenske skupine OF v Trstu samem, kar je treba posebno poudariti, so pomagale našim enotam pri zavzemanju posameznih oporišč v mestu, ki so nam jih označili prebivalci Trsta sami. Prebivalstvo Trsta vidi, da je njegovo mesto tesno povezano s svojim jugoslovanskim zaledjem in da je njegov razvoj ter gospodarski napredok Trsta samo v demokratični, federativni Jugoslaviji. Za sedaj je to področje samo pod vojno okupacijo Jugoslovanske Armade, dokler se to vprašanje končno ne reši na mirovni konferenci.»

Mihajlovič bo sojen pred vsem svetom

San Francisco 11. maja (Spec. kor. TASS): Jugoslovanski ministar za zunanje zadeve dr. I. Subašić, ki vodi jugoslovansko delegacijo na Konferenci združenih narodov, je v razgovoru z dopisnikom lista «Chronicles» izjavil:

«Ko bo Mihajlovič ujet, bo ustreljen. Mihajlovič je izdajalec. Sojen bo pred vsem svetom. Kot priče bomo pozvali vse, ki bodo hoteli govoriti. Vem, da so že sedanjí dokazi dovolj za njegovo smrtno obsodbo.»

Maribor je osvobojen

Cete Jugoslovanske Armade prodrele do črte Kranjska gora - Celovec - št. Iij - Popolnoma uničenih 6 nemških in 11 ustaških divizij

V svojem napredovanju proti Avstriji naše čete gonijo sovražnika; ki še nudi odpor in razorožujejo sovražnikove čete, ki se predajajo. Uničene so in ujete so 104., 373., 369., 392., «Prinz Eugen» in «Tiger» divizija, ter ustaška 4., 5., 10., 11., 12., 13., 75., 16., 18., 19. in 20. divizija, kakor tudi vsa policija in orožništvo. Veliko število ujetnikov in vojnega materiala je padlo v rokah naših čet. Osvobojena so mesta: Maribor, Slovenska Bistrica, Brežice, Židani most, Skofja Loka, Kranj, Trzin, Radovljica, Bled, Jesenice in več drugih krajev. Tovarne v Kranju in Trzinu so bile obvarovane pred uničenjem.

V borbah in operacijah čiščenja dne 10. in 11. maja je bilo ubitih 2800 in juetih 15.700 sovražnih vojakov in oficirjev, med njimi nekaj generalov. Poleg velike količine orožja in drugega materiala je bilo zaplenjeno 240 topov, 11 tankov, 800 avtomatskih orožij, 1250 strojnica in 39 letal. (Beograd, 13. maja)

V borbah za Zagreb od 5. do 10. maja je naša I. armada zadala sovražniku sledeče izgube: 11.000 mrtvih, 16.000 ujetih vojakov in oficirjev, zaplenjenih pa je bilo 192 topov, 520 strojnica, 750 lahkih strojnica, 200 minometov, 253 kamionov in avtomobilov, 3 tanki, 7 letal.

V svojem napredovanju proti Avstriji so naše čete dosele na črto Kranjska gora - Celovec - vse memske sile in vse ustaške formacije in drugi izdajalci, ki so južno od te črte.

Pogodba med SZ in Pojsko ratificirana

MOSKVA, 12. maja: Prezidium Vrhovnega Sovjeta SSSR je ratificiral Pogodbo o prijateljstvu, medsebojni pomoči in povojnem sodelovanju med Zvezo sovjetskih Socialističnih Republik in Poljsko republiko, ki je bila 21. aprila 1945. leta podpisana v Moskvi.

Italijansko-slovenski protifašistični Izvršni odbor - predstavnik tržaškega ljudstva na poti k oblasti

Prinašamo v glavnem tri dokumente, ki sta jih izmenjali Italijansko-slovenski protifašistični Izvršni odbor (CEAIS) in Komanda mesta Trst. Te dokumente lahko imamo za prvi korak tega političnega predstavnitva tržaškega ljudstva k oblasti in iz njih je tudi razvidno globoko demokratično priznanje in spoštovanje teženj tržaškega ljudstva s strani Jugoslovanske vojske-osvoboditeljice.

Italijansko-slovenski protifašistični Izvršni odbor - Trst 8. maja 1945.

Komandant Komande mesta Trst tov. generalmajorju Dušanu Kvedru.

Italijansko-slovenski protifašistični Izvršni odbor mesta Trst je prevzel politično vodstvo protifašističnega gibanja mesta. Omenjeni odbor so izvolili na konferenci zastopniki sledečih političnih organizacij:

Unità Operaia (U. O.), Osvobodilna Fronta (OF), Partito Comunista Italiano (PCI), Democratici indipendenti italiani, Zveza Slovenske mladine (ZSM), Gioventù Antifascista Italiana (GAI), Slovenska protifašistična ženska zveza (SPZZ), Donne antifasciste italiane (DAI).

Konferenca se je vršila 13. aprila 1945, za časa najhujšega naci-fašističnega terorja in je naravni plod te borbe, ki je rodila edinstvo in bratstvo vseh iskrenih protifašističnih sil, bodisi italijanskih, bodisi slovenskih, v Trstu.

Na tej konferenci izvoljeni Izvršni odbor je na najjasnejši način dokazal svojo politično linijo, ko je uspel predati Komandi mesta na razpolago znatne vojaške sile, v trenutku, ko je Komanda mesta vodila strašno borbo, namreč obo-roženi upor v samem mestu.

Medtem ko so formacije IV. Armade in IX. Korpusa juršale na silne zunanje utrdbe mesta, je Komanda mesta z oboroženim uporom pospešila pad sovražne obrambe in istočasno preprečila sovražniku, da bi v zadnjem trenutku uničil pristanišče, industrije in druge pravice.

S tem je Italijansko-slovenski protifašistični Izvršni odbor popolnoma izvršil prvo nalogo, katero si je zadalo protifašistično gibanje in da bi določil nadaljnje smernice dela so se zbrali 7. maja na plenarno sejo vsi zastopniki protifašističnih organizacij, ki pripadajo odboru. Seje se je udeležil tudi predstavnik italijanske socialistične stranke (PSI).

povezanosti z ljudsko borbo, prevzame začasno dolžnost osvobodilnega sveta za mesto Trst.

Naloge tega sveta so sledeče:

1.) Omogočiti in zagotoviti čimprejno demokratizacijo ljudske oblasti. Odstaniti z oblasti vse fašistične in profašistične elemente.

2.) Mobilizirati vse delovne in gospodarske sile Trsta za takojšnjo gospodarsko obnovo samega mesta.

3.) Krepite in poblabljati bratstvo in enotnost Italijanov in Slovencev, ki je zrasla iz sedanje borbe.

4.) Izvršiti vse priprave za demokratične volitve in tako omogočiti, čim bo polnej in dopustil, vzpostavitev Osvobodilnega sveta Trsta z vsemi pravicami in dolžnostmi pravega zastopnika ljudske oblasti z zakonodajnimi in izvršnimi funkcijami.

Dovolite, da vam ob tej priložnosti toplo čestitamo k zmagam Jugoslovanske Armade federativne demokratične Jugoslavije pod vodstvom maršala Tita v naši skupni narodni osvobodilni borbi. Pošljamo preko vsa borbena in oficirjem JA vse priznanje za zgodovinsko nalogo te Armade med to vojno in posebno pa izražamo globoko hvaležnost mesta Trst za osvoboditev po Jugoslovanski Armadi in ustvarjene predpogoje za izvršitev obnove.

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Predsednik: Dr. U. Zoratti
Tajnik: R. Uršič Karel

Odgovor Komande mesta je veliko priznanje

Jugoslovanska armada, Komanda mesta Trst - 8. maja 1945.

Italijansko-slovenskemu protifašističnemu Izvršnemu odboru, Trst. Protifašistično gibanje mesta Trst je doseglo pod vašim vodstvom velike uspehe in pripomoglo k zmagi Jugoslovanske Armade. Komanda mesta, ki je prevzela upravo mesta, vam z ozirom na goraje ugotovitev pripoznavava pravico predstavnitva vsega prebivalstva mesta Trst, tako Italijanske kakor slovenske in je pripravljena sprejeti vašo ponudbo pomoči za vzpostavitev demokratične oblasti mesta Trst. Zato zelimo imeti čimprej možnost neposrednega kontakta z vami, da se sporazumno glede načina vaše pomoči v vidu vzpostavitve nove mestne demokratične oblasti.

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Generalmajor:
Dušan Kveder

V smislu zgoraj omenjenih nalog je isti Izvršni odbor izdal poziv Tržačanom.

Tržačani!

Z odobritvijo Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora (PNOO) prevzema Osvobodilni svet Trsta začasno iz rok Jugoslovanske armade, to je Koman-

de mesta Trst, vso civilno oblast v mestu Trst.

Prvič v svoji zgodovini prevzema mesto Trst zares demokratično ljudski in napredni značaj. S tem so ustvarjene potrebne okolnosti za:

1.) Omogočitev ozdravljenja globokih ran, ki nam jih je zadalo šovinistično sovraštvo, podneto po mračni fašistični preteklosti. Dani so pogoji, ki nam omogočujejo uvrstitev in poglavitve bratstva in enotnosti italijanstva in slovenstva, kakor tudi drugih narodnosti v mestu Trst. To bratstvo in enotnost sta nujna za demokratični ljudski, gospodarski in kulturni razcvit mesta.

2.) Omogočitev in zagotovitev resnične demokratizacije naše oblasti v najkrajšem času in odstranitev vseh fašističnih in fašistom naklonjenih elementov.

3.) Posvetiti se je treba nujni gospodarski obnovi, ureditvi in rešitvi težkih vprašanj, ki nam jih je zapustila vojna. Ta problem je danes najbolj pereč.

4.) Početek in izvršitev priprav za izvedbo demokratičnih volitev, ki se bodo izvršile, čim bodo to okolnosti dopustile. Brez dvoma je to eden izmed najvažnejših dogodkov tržaške zgodovine in predstavlja začetek nove demokratične dobe našega mesta ter nam kaže smer njegove nove demokratične bodočnosti.

To je brez dvoma dogodek, ki daje prav poseben značaj in nalogo Trstu bodočnosti.

Bivša fašistična oblast se je trudila na vse načine, da bi napravila iz Trsta odskočno desko proti vzhodu za svojo imperia-listično politiko snovanja vojn proti Slovanom in vzhodu sploh. Iz tega razloga je netil fašizem poleg v Trstu narodno sovravstvo med Italijani in Slovenici do najvišje stopnje in iz istega razloga je storil tudi prav vse, da bi dvignil okrog Trsta najvišje možne pregrade in poskušal je gospodarsko, politično in kulturno odrezati Trst od vzhoda.

Zato je Trst doslej samo životaril, zato je gospodarsko, politično in kulturno propadal.

Demokratična in federativna Jugoslavija je zgrajena na sledečih demokratičnih načelih: V njej imajo vse demokratične protifašistične sile zagotovljene vse svoboščine. Zgrajena je na načelu enakosti narodov. To načelo zagotavlja Trstu kot mestu

mešanega prebivalstva spoštovanje pravic vseh meščanov, katerikoli narodnosti pripadajo. Samo tako se odpirajo Trstu široka obzorja kulturnega procvitanja. V nasprotju z mračno fašistično preteklostjo, kjer so se razvijali živinski nagoni, mora Trst postati nositelj človečanske ideje in delavnosti. V tej obliki lahko postane mest med vzhodno in zapadno kulturo.

Tržačani!

Zavedamo se velike odgovornosti, ki si jo nadevamo. Zavedamo se odločilnega pomena tega dogodka za bodočnost Trsta. Zavedamo se naloge, ki jo ima in ki jo bo imel Trst v okviru vseh demokratičnih in miroljubnih sil.

Prevzemamo to odgovornost, ker imamo rešitev tržaškega problema s tem, da bo Trst avtonomno mesto v demokratični federativni Jugoslaviji za najboljše in mislimo, da daje Trstu najboljše izgleda.

Prevzemamo to odgovornost, ker smo dobili za to rešitev tržaškega problema odobrenje odgovornih krogov demokratične Jugoslavije. S te strani smo dobili vsa jamstva za kar največjo pomoč našim naporom, da bi vzcvetelo avtonomno mesto Trst v okviru demokratične federativne Jugoslavije.

Prevzemamo to odgovornost, ker smo v tem trenutku edini, ki morejo in zato tudi morajo zbrati okoli sebe vse miroljubne, demokratične in protifašistične sile mesta, tako slovenske kakor italijanske.

Trst je bil vselej enota s svojim zaledjem. Samo v obliki, ki smo jo mi prikazali, je možno zagotoviti to povezanost z zaledjem.

Mnenja smo, da je vsaka druga rešitev tržaškega problema neumestna. Posebno pa odbijamo rešitev tržaške avtonomije izven demokratične in federativne Jugoslavije. Takšna rešitev ni in ne more biti v interesu iskreno demokratičnih sil. Povdarjamo, da je vsaka druga rešitev tržaškega problema, razen one avtonomnega Trsta v okviru demokratične in federativne Jugoslavije, samo želja onih, ki odkrito ali skrivaj težijo po fašizmu.

Tržačani!

Pozivamo vas k sodelovanju, pozivamo vas, da podprete z vsemi sredstvi napore za takojšnjo gospodarsko in socialno obnovo. Pozivamo vas, da mobilizirate vse sile v borbi za uničenje vseh ostankov pretekle fašistične oblasti, da bi zgradili resnično demokratično in ljudsko oblast!

Pozivamo vas, da zberete vse sile za borbo, ki bi mogla oživetiti kulturno življenje, ljubezen do domovine in svobode na osno-

309.660 nemških vojakov in 31 generalov ujetih

Moskva 11. maja: Od Sovjetskega obvestilnega urada, Operativno poročilo za 11. maj.

11. maja se je nadaljevala predaja enot kurlandske skupine nemških čet četam Leningrajske fronte. Od 9. do 11. maja se je predalo 133.000 nemških vojakov in oficirjev ter 14 generalov.

Vojni plen obsega: 75 letal, 244 tankov in motoriziranih topov, 948 poljskih topov, 323 minometov, 2932 strojniki, 41.310 pušk in brzoostrelki, 130 oklopnih avtomobilov, 2478 kamionov, 215 traktorjev in vlačilcev, 223 radiopostaj, 3332 vozov z vojnimi materialom, 11.280 konj.

Čete Leningrajske fronte so zasedle Kurlandski polotok in prišle na obalo Riškega zaliva in Baltskega morja.

Četam III. beloruske fronte se je predalo skupno preko 20.000 nemških vojakov in oficirjev ter trije generali.

Na morskem kosi Putziger Nehrunz, severovzhodno od Gdinje, se je nadaljevala predaja nemških čet. Od 9. do 11. maja se je predalo 35.000 nemških vojakov in oficirjev

ter 7 generalov. Čete so zasedle otok Bornholm.

Čete I. ukrajinske fronte so 11. maja zasedle nemške čete gen. feldmaršala Schernerja, ki se upirajo kapitulaciji, in med svojim napredovanjem zavzele na češko-slovaškem ozemlju mnoga mesta. Čete fronte so se na področju Chemnitz in Rokičanov sestale z ameriški četami. Od 9. od 11. maja so čete fronte ujele 121.660 nemških vojakov in oficirjev in 7 generalov. Na letališčih so čete fronte zaplenile 272 letal.

Prvi kongres madžarskih demokratičnih organizacij v Romuniji

BUJUREST, 12. maja: List «Scantela» poroča, da se vrši v Kludzu (severna Transilvanija) prvi kongres madžarskih demokratičnih organizacij, ki predstavljajo zvezo madžarskega ljudstva. Kongres bo trajal nekaj tednov in se bo pečal z gospodarskimi, pravnimi in upravnimi problemi. Romunski propagandni minister Constantinescu je poslal kongresu svoje bizojavne pozdrave.

Štab repatriacije vojnih ujetnikov in internirancev za Slovenijo

ODLOK

V bodočih dneh bo prispelo večje število izseljencev vojnih ujetnikov, internirancev in drugih vojnih žrtev — ki jih je okupator pregnal iz njihovih domov. Tem žrtvam fašističnega nasilja brez ozira na narodnost so vse naše civilne oblasti dolžne nuditi vsako pomoč. Da se prepreči morebitno širjenje nalezljivih bolezni in da bo mogoče nuditi organizirano pomoč

ODREJAMO

1. V vsaki vasi kjer se pojavijo begunci naj se odloči za njih nastanitev prostore ločene od ostalega prebivalstva. Iz teh prostorov se begunci ne smejo odstraniti do odhoda. Iz zdravstvenih razlogov je strogo prepovedan vsak kontakt s civilnim prebivalstvom. Ta kontakt mora preprečiti narodna zaščita.

2. Takoj po prihodu beguncev mora narodna zaščita, oziroma Krajevni Narodno Osobodilni Odbor javiti najbližji komandi mesta prihod beguncev in njihovo število. Komanda mesta jih bodo potem napotile v zato odredene karantenske centre.

3. Za časa bivanja v naselju naj preskrbi hrano Krajevni Narodno Osobodilni Odbor. V slučaju je se nahaja komanda mesta v bližini naselja bo prišla hrana od tam.

4. Narodna zaščita, oziroma, Krajevni Narodno Osobodilni Odbor so v vprašanih ki se nanašajo na begunce neposredno podrejeni najbližji komandi mesta.

Smrt fašizmu - Svoboda narodu

Načelnik štaba:
kap. PIZZULIN RUDI

JUGOSLOVANSKA ARMADA Komanda mesta Trst

ODREDBA ST. 13

Na območju Komande mesta Trst so razveljavljeni vsi zakoni in vse odredbe bivših fašistično-nacističnih režimov, ki določajo rasno, nacionalno in družabno neenakopravnost pripadnikov semitske in drugih nearijskih ras.

Ta odredba ima retroaktivno moč.

Trst, 12. maja 1945.
Komandant mesta Trst
generalmajor: DUŠAN KVEDER s. r.

POKRAJINSKI NARODNO OSVOBODILNI ODBOR ZA SLOVENSKO PRIMORJE

ODLOK

Čl. 1. — Vsa imovina nemškega rajha in njegovih državljanov, nadalje vsa imovina oseb nemške narodnosti z izjemo Nemcem, ki so se borili v vrstah NOV in POJ Jugoslovanske Armade ter zaveznikov, kakor tudi vsa imovina vojnih zločincev in njihovih pomagačev, se stavi pod zaporo in začasno upravo za to pooblaščenih organov.

Čl. 2. — Vsa zapuščena imovina vseh oseb kakršnekoli narodnosti pride pod začasno upravo in se bo upravljala kot zaupano premoženje do ugotovitve pravih lastnikov.

Čl. 3. — Vsi pravni posli fizičnih in pravnih oseb, omenjeni v čl. 1. med seboj, ali s tretjimi osebami so neveljavni in nični brez predhodne odobritve Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje.

Čl. 4. — Ta odlok stopi v veljavo z dnem objave.

Za tajnika: dr. BOGDAN BRECELJ I. r.
Predsednik: FRANCE BEVK I. r.
V Trstu, dne 11. maja 1945.

POKRAJINSKI NARODNO OSVOBODILNI ODBOR ZA SLOVENSKO PRIMORJE

ODLOK

Čl. 1. — Slovensko Primorje se deli na: Goriško okrožje, Tržaško okrožje in avtonomno mesto Trst.

Čl. 2. — Meja med Goriškim in Tržaškim okrožjem poteka na meji med dosedanjima okrožjema za Srednjo Primorsko in Severno Primorsko ter med dosedanjim okrožjem za Južno Primorsko s sledečimi spremembami: ozemlja bivših občin Devin-Nabrežina in Zgonik v Komenskem okraju, kakor tudi okraj Sežana z izjemo ozemlja bivše občine Stanjel pripada Tržaškemu okrožju. Od Ajdovskega - vipavskega okraja pripade Tržaškemu okrožju ozemlje bivše občine Stjak. Podnanski okraj se vključuje v Tržaško okrožje.

Čl. 3. — V roku dveh dni skličejo dosedanja okrožni izvršni odbori, ki pridejo po gornji razmejitvi v sestav določenega novega okrožja, skupno sejo, na kateri izvolijo nov Okrožni izvršni odbor. Člani dosedanjih okrožnih izvršnih odborov, ki so izvoljeni v krajih, ki pri novi razmejitvi ne dele usode sedanjega okrožja, se udeležijo seje in volitev Izvršnega odbora tistega okrožja, kamor bodo njihovi kraji po novi razmejitvi priključeni.

Čl. 4. — Ta odlok je obvezen takoj.

Za tajnika: dr. BOGDAN BRECELJ I. r.
Predsednik: FRANCE BEVK I. r.
Trst, dne 12. maja 1945.

Prva pomoč Trstu

Dolga kolona kamijonov je vozila skozi Dalmacijo dalje proti severu. V Hrvaškem primorju in Istri smo se vozili mimo porušeni in požganih vasi ter srečevali vselej ljudi. Obrazi so jim zarezali od sreče, vsaka kretnja je izdajala njihovo notranje razpoloženje: svoboda je tu, končno po dolgih letih!

«Zdravo tovariši!» so nam klicale od sonca ožgane žene in dekleta, ko so drveli naši avtomobili mimo njih. «Kam se vam mudi, da tako hitro vozite?» Tovariši na težko naloženih kamijonih so jim samo mahalji v pozdrav in odvrle dalje.

Nam pa se je mudilo. Cimprej moramo priti v Trst! Okupator in italijanski izdajalci so v času svoje strahovlade Trst gospodarsko uničili. Ljudje niso dobili hrane. Toda ne samo to, Nemci so jim odvzeli celo tisto, kar so imeli. Ko so odšli iz Trsta, so si ljudje oddahnili, sedaj se ne bo treba več bati nemške lakomnosti.

Kamijoni so se vedno bolj bližali Trstu. Soferji so komaj čakali, kdaj bodo zagledali pred seboj morje in mesto. Večina izmed njih je doma tukaj na Primorskem, nekateri so celo Tržičani. Bili so dvakrat srečni. Ne samo zato, ker grede domov, ne, oni vozijo cejo darila s seboj. Darila Jugoslovanskih narodov izmučenemu Trstu! Darila tistemu Trstu, kjer so si po dolgi desetletjih Italijani in Slovenci bratovsko segli v roke ter se odločili pomesti z vsem, kar je do sedaj kalilo njihovo mirno sozije.

Soferji so vodili svoja vozila po serpentinah v tržaška predmestja. Vsek je cutil na sebi pogled ljudi, ki so stali na pločnikih in opazovali kamijone. Vsek si je mislil pri sebi: «Jaz vozim meso, jaz krompir, jaz konzerve in jaz moko, moko, iz katere bomo v Trstu mesili nov kruh za vse dobre Tržičane.

Komijoni so se ustavili na trgu v Trstu. Nekaj manj kot 80 jih je bilo. V vseh je bila hrana za tržaško prebivalstvo. Prva pomoč iz Jugoslavije.

Tržičani so se zbrali okrog kamijonov in hvaležno gledali naše vojake, ki so lakoj začeli z izlaganjem. Vsek je hotel osebno izraziti svoje misli in svoje zaupanje nad našimi ljudmi. Čudili so se skrbi, ki jo nova oblast posveča Tržičanom. Vedeli so, da je bilo treba premagati tisoč zaprek, preden so ti kamijoni prispeli v Trst. Okupator je pri svojem umiku porušil skoraj vse mestove in ceste.

Soferji so se zapletli v prisrčen razgovor z ljudmi. Tisti, ki so doma iz Trsta, so se zanimali predvsem za življenje v Trstu in hoteli vedeti vsako malenkost. Vsi skupaj pa so občudljivi ljudem, da se bodo kmalu vrnili iz Jugoslavije s polnimi kamijoni in pripeljali s seboj še nove tovarise. Nasi ljudje ho bodo nikoli pozabili Trsta, Trst bo kmalu spoznal, kako življenje ga čaka v demokratični federativni Jugoslaviji!

Prva italijansko slovenska kulturna prireditve v osvobojenem Tržiču

Pred petimi leti so v Tržiču ugasnile luči. Tema je naznanila strašno vojno, ki nam je zadajala tako težke udarce, da se danes čudimo kako da jim nismo podlegli.

Letos 9. maja zvečer je osvobojeno mesto zopet zažarelo v popolni razsvetljavi. Ulice so razsvetljene in ljudstvo živahno vrvi po njih še v poznih večernih urah. Na glavnem trgu visi prekrasna velika zvezda. Zarnice razsvetljejejo rob peterokrake zvezde, nad njo na plapolajo zastave: italijanska, jugoslovanska in zavezniške. Zvečer je bila in na novo prebujenemu mestu kulturna prireditve. Množica je napadla gledališče, kjer so borci 31. Divizije z recitacijskimi, pevskimi in dramskimi točkami razsvetlili življenje v borbah za svobodo. Silno je presunila občinstvo dramska igra Borove pesmi «Zrtvam». Črna oblečena mati ki kliče v gozdne ti-

šine padlega sina partizana, je spomnila gledalce na nešteto mater iz Tržiča: italijanskih in slovenskih, ki danes žalujejo za svojimi sinovi, kateri so padli za svobodo. Ob koncu točke se je vsa dvorana z globokim spoštovanjem dvignila, da počasti spomin padlih žrtev. V svečanem molku so se vsi poslušalci zakleli, da jih bodo maščevali s tem da bodo pomagali uničiti poslednje ostanke fašizma, in da bodo razkrinkali vse tiste fašiste, ki nas preoblečeni v demokratične plašče skušajo ovirati na poti k obnovi demovine, na poti k redu, miru in blagostanju.

V odmoru je godba zaigrala venček narodnih in partizanskih pesmi, potem pa so nastopili tržički igralci. Množica jih je z navdušenjem pozdravila. Na svobodni oder so prvič stopili igralci iz tržičkega italijanskega ljudstva, domači nadarjeni talenti. Zlasti velik uspeh je dosegla in žela tovarišica Mattijussi ter tovariši Fumi, Panisusat na našem gledališkem odru. Za zaključek je orkester tržičkih igralcev, ki so po večini delavci v ladjedelnic, zaigral nekaj veselih. Tržič je s prvo kulturno prireditvijo znova dokazal, da hoče kakor prej v borbi, tudi zdaj v miru najtesneje sodelovati s tisto vojsko, ki mu je prinesla svobodo in ki mu zagotavlja srečnejše življenje v demokratični Jugoslaviji.

Roži Kandus

Zahvalne maše v Beogradu

Beograd: Po vseh beograjskih cerkvah so se vršile večeraj svečane zahvalne molitve za konec vojne.

Razdeljevanje mesa

SEPRAL javlja da s 13. t. m. pričneta oddaja mesa, prenotiranim pri prodajalcih skupin V, VI, IX, X, XI in XII. Delilo se bo po 100 gramov mesa z leda s kostmi po odzemu št. 136 karte za mesano blago, ki je zdaj v prometu.

V te svrhe bodo imeli mesarji odprto od 7. do 12. ure.

Cene na drobno: Zmrzlo meso s kostjo I. in II. presek 50 lir na kg., III. presek 39 lir na kg.

Razdeljevanje kondenziranega mleka

SEPRAL javlja: 14. t. m. se bo pričela oddaja škatelj 385 gr. slaženega mleka (kondenziranega), deci občine Trst izpod enega leta, ki se umetno doji.

Razdelitev se bo vršila pri tvrdki Filii Postir, via Pascoli 10, proti odvzemu posebnega bona, ki ga bo izdajal «Ufficio Anonario Comunale», via Rettori 2, soba 201 — po pregledu rojstnih listov in dodatnih bonov za sladkor, ki so bili izdani za umetno dojenje istim. Oddaja se bo završila 18. t. m.

Razdeljuje se prepečenec za otroke!

Javljamo, da bodo prebivalci mesta Trst lahko dobivali prepečenec za deco od 0 do 3 let tudi v mesecu maju za uporabo listka «di prenotazione» XLIV in boni od 150 do 154 karte za mesano blago. Podrazumava se, da se prepečenec lahko dobiva namesto kruha.

RAFAEL BELTRAM trgovec

Za pokojnim žaluje neustolajljiva vdova FRANCISKA ROJ. MACUZ, s sn BORIS, hčerka DANICA s soprogram UGOM GUGLIELMINETTI, sorodniki in prijatelji.

Pogreb se je vršil v Gorici.

Radiotelegrafisti!

PODRUŽNICA TANJUG-a za Slov. Primorje potrebuje več predmetnih radiotelegrafistov, ki sprejemajo Morse na sluh.

Prijave se sprejemajo v Ljudskem domu (Casa del popolo), III. nadstropje, soba št. 186.

Nad Japonsko se zbirajo temni oblaki

Super-trdnjave nad Japonsko

(London, 12. maja) Super-trdnjave minirajo že 6 tednov vođe okoli Japonske, kar ovira aktivnost japonske ladjevje. Vsaka letišča trdnjava nosi po 10 ton, min S paraliziranjem prometa se koplji vojni material v pristaniščih; tako j; pristanišče v Osaiki natrpano z materialom, kar tvori odličan cilj za napade drugih letiščnih trdnjav. — Včeraj so bile napadene naprave na samem Japonskem otočju. Na Filipinih so se Amerikanci izkrcali na novem kraju severno obale otoka Mindanao.

Odhod Amerikancev iz Evrope na daljnji vzhod

Jutri prično pošiljati ameriške armade z evropskega bojišča na Daljni vzhod. Kot je bilo že prej objavljeno, ostane v Evropi samo garnizon od približno 400.000 vojakov.

S tem v zvezi javlja dopisnik londonskega «Times»-a da so vse ameriške sile v Evropi postale čete generala Mac Arthurja.

(London, 12. maja)

vi enakosti med narodi. Pozivamo vas, da razvijete kulturno gibanje na osnovi velike človečanske ideje, ki jo je skušal fašizem vselej slabiti in uničiti.

Zivel avtonomni Trst v okviru federativne demokratične Jugoslavije.

Zivela Jugoslovanska Armada, ki je pod genialnim vodstvom Maršala Tita osvobodila Jugoslavijo, osvobodila Primorsko, osvobodila Trst in ustvarila pogoje za popolno uničenje vseh fašističnih ostankov ter za olovo in povratek blagostanja v novem Trstu!

Smrt fašizmu!
Svobodo narodu!

Osvobodilni svet Trsta

Predsednik:
Dr. Umberto Zoratti

Tajnik:
Rudi Uršič - Kdrel

Amerika naj prekine odnošaje s Frankom

Ameriški listi so ponovili zahtevo, da ZDA prekinejo odnošaje s Frankom in podpro špansko republikance.

(Beograd, 11. maja)

Angleško priznanje Rusiji

LONDON, 12. maja. V komentarju predaje Nemčije piše «Daily Express» v svojem uvodniku sledeče: «Pri vašem zborovanju se mora napiti Rdeči Armadi. Angleškega naroda ni treba posebej opozarjati na doprinos, ki ga je doprinesla Rdeča Armada za zmago in spominjati na trpljenje, ki ga je prestala Rusija. Angleški narod ve in ne bo nikdar pozabil, da je bila vsaka bomba, ki je padla na Stalingrad, prihranjena angleškim mestom».

30.000 manifestantov v Rimu pred poslanstvom Sovjetske Zveze

Rim: V Rimu so se vršile ob kapitulaciji Nemčije velike manifestacije. Manifestacij se je udeležilo okoli 30.000 članov komunistične, socialistične in krščansko-demokratične stranke. Manifestanti so nosili napise «Zivela Rdeča Armada!», «Zivela Rusija!», «Zivel maršal Stalin!» Manifestanti so šli pred poslaništvo Sovjetske Zveze.

(Beograd, 11. maja)

V Milanu čistijo temeljito

MILANO, 12. maja: Število fašistov, ki so jih v Milanu aretirali partizani in jih izročili zavezniški policiji, je do 5. maja doseglo dvatisoč oseb. Partizani so justificirali v Milanu 406 fašistov.

RADIO TRST

Program za nedeljo, 13. maja:
12: Laha glabana ploščah;
12.15: Radioporočila v slovensčini;
12.30: Koncert pod vodstvom maestra Cergoll-ja; Radioporočila v italijansčini;
13.30: glasba; 14: otroški katek; 17: oglaš; 17.10: ura za vojsko; 18: zbor harmonik Zaeuffli; 18.25: «Doživljaj na polovanju» od Roberta Braeca; 19: Radioporočila v slovensčini; 19.15: orkester pod vodstvom maestra Eriach; 20: signal ure in radioporočila v italijansčini; 20.15: govor komandanta Brigate d'Assalto Garibaldi «Trieste»

Jevjenij Petrov:

Vojaški dnevnik

V zgodnji spomladi leta 1941 me je «Zvezda» poslala kot zastopnika sovjetskega tiska na lajpeški velesojm.

Imani to srečo, da dosti potujem po svetu, dobro poznani Ameriko in Evropo, a leta 1929 sem tudi precej časa živel v Berlinu. Tega leta se je Evropa že precej dvignila in rane prve svetovne vojne so se že zacelile. Tudi Nemčija, ki je ameriškim denarjem dvignila svoje gospodarstvo, je dajala vtis žive in poslovne dežele. Z naglico je zbirala sile. V Berlinu so se zidale nove sodobne hiše. Gledališča niso občutila pomanjkanja v dohodkih, niti v dramskih časopisih. Književne založbe so na veliko izdajale nemško in inozemsko književnost, kinematografija se je zelo hitro razširjala. V tem času se je mogla pogotovati za prvo mesto v Evropi, če že ne za svetovno.

Nasproti nam, ruskim sovjetskim ljudem so se Nemci lepo ponašali. Spominjam se, kako sem se nekod na potu iz Münchena v Berlin z strojnikom I. razreda in sprevoznikom kurlandskih vlakov celo noč

pogovarjal. Bil je to zelo dostojen, spoštovanja vreden in čist starček. Po obrazu bi sodil, da rad pije pivo. Nekoliko časa me je ogledoval, a potem pa vprašal: «Z Leninevega carstva?» — «Da», sem odgovoril in začela sva se pogovarjati. O čem lahko celo noč govorita dva popolnoma nepoznana človeka, mlad Rus in stari Nemec, slučajna soseda kupeja? Naravno, o svetovni politiki, o odnošjih Nemcev nasproti Rusom in Rusov nasproti Nemcem, o Wilhelmu II. in o revoluciji, o Versajlu in o Amerikancih in o tem, kako je bila strašna vojna in o tem, kako strašno je bila Nemčija poražena in o tem, kako bi bilo lepo, da se vojna nikoli več ne bi ponovila itd. itd.

V splošnem je bil to precej nevezan pogovor, dveh srednjih meščanov iz dveh velikih držav, ki se slabo skladata v svetovni politiki. Bil smo diletanti v politiki, kakršni smo pač bili, toda mi smo vendar predstavljal javno mišljenje svojih dežel.

— Dvigajoč kazalec — mi je rekel starček. Zapomnite moj dra-

gi prijatelj, vsa nesreča Nemčije je bila v tem, da je nas Wilhelm porinil v vojno z Rusijo. Bismarck je bil pameten človek in on je govoril, da se Rusijo ne sme kregati. Wilhelm je bil neumen človek in se je začel vojskovati z Rusijo. Ne vem, ali sem pameten, ali pa neumen. Sem pač navaden Nemec. Ne pripadam niti eni od vseh teh strank, toda po prepričanju sem nacionalist. Povem vam, z Rusijo je treba biti v prijateljskih odnošjih, nečuvno od tega, kdo je tamcar ali pa boljseviki.

S starčkom sem se pogovarjal do jutranje zore. Izgledalo je, da ni bilo teme, katere se nisva dotaknila. Sedaj se spominjam: Nisva govorila o Hitlerju, Starček, pa tudi jaz sem že slišal o tem človeku. Njegova škandalozna popularnost je že tedaj bila velika. Toda mi ga v tem času in v tej meri nismo vzeli resno, še na pamet nam ni prišlo, da govorimo o njem, kot o neki resni, politični pojavi.

In evo, preteklo je vsega trinajst let in jaz odhajam v Hitlerjevo Nemčijo.

II.

Ze v vagonu nemškega vlaka mi je bilo jasno, da Nemčija sploh ni podobna tisti Nemčiji, ki sem jo videl in spoznal do prihoda Hitlerja

na oblast Od spalnega vagona «Mitropa» (nekdaj je bil to vzor čistote in opreme), je ostalo le še samo razkošno ime. Polirana oprema v vagonu je bila opraskana, tla zamazana, od kupejskih vrat se je odločilo dolga kovinasta šipka in do rane bi opraskala tistega, ki bi se ji neoprezno približal. Kondukter je pokimal z glavo, se dotaknil šipke s prstom, napravil neuspešni pokuš, da jo s pomočjo nožiča spravi v red, potem je pa kar mahnil z roko. Vseeno... Na koncu nas je kondukter še ogoljufal za nekoliko mark, dvomim da bi se tak slučaj zgodil v predhiterjevi Nemčiji.

Nikakor se pa ni moglo zgoditi v stari Nemčiji to, kar se mi je zgodilo v pristojnem berlinskem hotelu v Friedrichstrasse. Da se je to zgodilo neki drugi osebi, bi ne mogel verjeti!

Iz moje sobe v hotelu so mi nesramno in prosto ukradli klobaso, fund in pol moskovske klobase in blebec.

Na omejnati postaji sem naletel na nosača z belim trakom na roki z napisom «P» (bo Poljak, nižje rase) človek razcapan, z izmučenim sivim obrazom in oči so mu govorile, da je preklel vse (nikoli ne bom pozabil teh oči). Hotel mi je poljubiti roko, ko sem mu dal dve marki. To je, bil suženj.

Potem smo se videli sužnje na celi poti do samega Berlina. Bili so to ujetniki, v glavnem Francozi in beretah, v redkih kapicah in nekdanji dobri šineljani grabastih barve. Sedaj so bili šinelji razcapani in umazani. Ujeti sužnji so delali svoja dela počasi, s krvavimi žulji na rokah.

Evo Berlin. Postaja Friedrichstrasse. Unter den Linden. So se vedno iste. Monumentalna poslopja. Ista poslopja. (To je bilo še par dni pred velikim angleškim bombardiranjem, ko se je porušil center mesta). Trgovske izložbe, splošne z moškimi in ženskimi modnimi stvarmi, cigareti, klobuki, barvanimi prospekti prekomorskih potovanj. Restavracije in pivnice, tiste iste restavracije z marmornatimi stolčki je kartonskimi krožniki za pivaške kozarce. Isti promet, niki, ki urejujejo ulični promet. Z eno besedo, to je bil stari Berlin. Toda prvi vtis je trajal le nekaj minut. Takoj, kakor na fotografski plošč, spuščeni v moten film, so začele risati druge konture do tedaj še neznane Nemčije-Nemčije, ujeje za vrat od morilke roke Hitlerja.

Vse ulice so bile smetne in umazane. Nisem mogel verjeti svojim očesom. Blato v Berlinu. Sveži vetrček je brez vsake ceremonije širil

po ulicah Berlina oblak praahu. Mimoidoč so si ves čas brisali oči. Kakor na vasi, v trgovinah se ni moglo ničesar kupiti. Izložbe so predstavljale brezobzirno cinično dekoracijo. Za prazniki predali, in praznih trgovinah so sključeno stali stari gospodarji in njihove žene. Sedem v lepo in fino trafiko kjer je bila velika reklama in sem mislil, da bom dobil najmanj 20 vret cigaret. Sklonjeno so mi pokazali na plakat: «Razprodano». Na moje vprašanje, kdaj ne bo blago razprodano, se je gospodar samo žalostno nasmehnil.

V pivnicah in restavracijah je bilo pušo. Posebnost te pušote sem poskusil kasneje na lastnem želodcu v Lajpzigu, kjer nisem mogel ves dan najti nobene jedi, čeprav sem nosil karte za hrano s seboj. Prometniki in svetilki signali, ki so regulirali promet, so predstavljali ravno tako dekoracijo, kakor izložbe. Po ulicah prometa skoraj ni bilo. Samo včasih si videl kakšne vojaške ali službene vozove, ki porabijo malo bencina. Težko so vozili in grozno so škripali stari berlinski avtobusi, posebno glasno so bili pred postajami, ko so jih zavrli.

To so ljudje — to je glavno. (Dajle prihodnjé!)